

ХЕРМАН ХЕСЕ ЕДНА СОНАТА

Превод от немски: Недялка Попова, 2006

chitanka.info

Госпожа Хедвиг Дилениус излезе от кухнята, свали престилката, изми се и се среса, после отиде в салона, за да чака мъжа си. Тя разгледа два-три листа от една папка с творби на Дюрер, поигра малко с порцелановата фигурка от Копенхаген, чу, че от най-близката кула бие дванадесет, и най-после отвори рояла. Удари няколко клавиша, търсейки тоновете на една полузабравена мелодия, и известно време се заслуша в хармоничното звучене на струните. Фини, замиращи трептения, които ставаха все по-нежни и недействителни, тогава настъпиха мигове, когато тя не знаеше дали звучат още няколко тона, или това бе тънкото гальовно докосване до слуха вече само като спомен. Тя не свири по-дълго, отпусна ръце на скута си и се замисли. Но сега не мислеше както преди, не като момиче в дома си на село и вече не за малките забавни случки, от които винаги едва по-незначителната част бяха действителни и преживени. От известно време Хедвиг мислеше за други неща. Самата действителност за нея бе станала олюляваща се и съмнителна. Но по време на моминството с полуясните мечтателни желаня и вълнения, тя често бе мислила, че един ден ще се омъжи, ще има съпруг, свой живот и свое домакинство и от тази промяна бе очаквала много. Не просто нежност, топлина и нови чувства на любов, ала преди всичко непоколебимост, ясен живот, благодатна уютеност срещу изкушения, съмнения и невъзможни желаня. Колкото и много да бе обичала да фантазира и мечтае, все пак нейният копнеж винаги се бе насочвал към действителността, към едно безпогрешно движение по сигурни пътища.

Госпожа Дилениус отново размишляваше върху това. Случило се бе другояче, не както си го представяше. Нейният мъж вече не бе този, който беше по време на годеничеството им, нещо повече, тогава тя го виждаше в светлина, вече угаснала. Вярваше си: той е равностоен на нея и дори я превъзхожда, би могъл да върви редом ту като приятел, ту като предводител, а сега често ѝ се струваше — надценявала го е. Той беше почтен, вежлив, също и нежен, оставяше ѝ свобода, избавяше я от дребни домакински грижи. Но беше доволен от нея и от своето битие с работата, храната, малкото удоволствия, а тя не беше доволна от този живот. В себе си носеше нещо дяволито, а то искаше да се шегува, да танцува, и един мечтателен дух, който би желал да съчинява приказки, и още неизменния копнеж да свърже всекидневния ограничен бит с големия прекрасен живот, който звучи в песни и

картини, в хубавите книги и в бурите на гори и морета. Тя не беше доволна от това, че едно цвете е само цвете и една разходка следва да бъде просто разходка. Цветето трябва да бъде елф, един красив дух в красиво преобразяване, а разходката да не е малко задължително упражнение и отдих, ала пътуване пълно с предчувствия за непознатото, посещение при вятъра и потока, беседа с безмълвни неща. И след като бе слушала някой хубав концерт, тя още дълго оставаше в чужд духовен свят, докато мъжът ѝ отдавна се разхождаше по пантофи, пушеше цигара, разменяше по някоя и друга дума за музиката и жадуваше за леглото. От известно време тя нерядко учудено се вглеждаше в него и се озадачаваше, че той бе такъв, че вече нямаше криле, че се усмихваше снизходително, ако някога тя пожелаеше да поговори искрено за интимния си живот с него.

Отново и отново стигаше до решението само да не се нервира, да бъде търпелива и добра и съобразно неговия начин да му създава удобства, да го кара да се чувства уютно. Може би беше уморен, може би в службата му го мъчеха неща, за които искаше да я щаци. Бе толкова отстъпчив и приветлив, че тя трябваше да му благодари. Той обаче не беше нейният принц, нейният приятел, господар и брат вече, по всички мили пътища на спомена и фантазията тя вървеше отново сама, без него, и пътищата бяха станали тъмни, защото в техния край вече не стоеше тайнствено бъдеще.

Звънецът проехтя, стъпките на съпруга се разнасяха в коридора, вратите се отвориха и той влезе. Тя го поздрави и отвърна на целувката му.

— Добре ли си, съкровище?

— Да, благодаря, а ти?

Тогава отидоха до масата.

— Е, ще бъде ли подходящо за теб, ако тази вечер Лудвиг дойде у дома?

— Естествено, щом ти го желаш.

— Бих могла след това да му телефонирам. Знаеш, аз едва ли вече го очаквах.

— Какво именно?

— Новата музика. Нали неотдавна той разказа, че е заучил онези нови сонати и вече може да ги свири. Те трябва да са твърде трудни.

— Ах да, от новия композитор, нали?

— Да, Регер се казва той. Следва да са забележителни неща, очаквам ги с ужасно напрежение.

— Да, нали ние ще ги чуем. Но нов Моцарт той няма да бъде.

— Следователно до довечера. Трябва ли да го поканя и на вечеря?

— Както желаяш, малката ми.

— Любопитен ли си да чуеш Регер?

— Лудвиг говори за него толкова въодушевено. Е, да, човек винаги с удоволствие слуша нещо ново. Лудвиг може би е малко по-ентузиазирани, нали? Но в края на краищата той разбира от музика повече от мен. Щом като половината от деня прекарва в свирене на пиано.

Когато бе поднесено черно кафе, Хедвиг му разказа история за две сипки, днес ги бе видяла в градината. Той я слушаше благосклонно и се усмихваше.

— Какви хрумвания имаш! Би могла да станеш писателка.

После мъжът тръгна за службата. А тя гледаше след него от прозореца, тъй като това му бе приятно. По-късно Хедвиг се залови за работа. В книжката за разходите нанесе последната седмица, разтреби кабинета на мъжа си, избърса зелените растения и най-сетне взе едно ръкоделие, докато настане време отново да погледне в кухнята.

Мъжът ѝ се върна към осем часа и веднага след него дойде Лудвиг, брат ѝ. Той се ръкува със сестра си, поздрави своя зет и повторно улови ръцете на Хедвиг. Докато вечеряха, братът и сестрата разговаряха оживено и с удоволствие. Съпругът от време на време подхвърляше по някоя дума и на шега играеше ролята на ревнивец. Лудвиг се хвана, тя обаче не каза нищо, но стана замислена, чувстваше, че между тримата чуждият действително бе мъжът ѝ. Лудвиг принадлежеше към нея, той имаше същия маниер, същия дух, същите спомени, каквито и тя, говореше същия език, схващаше и отвърщаше на всяка малка закачка. Когато брат ѝ биваше тук, тогава я обгръщаше домашна атмосфера, всичко, което тя носеше в себе си от родния дом, беше отново както преди, всичко бе отново истинско и живо и беше приветливо търпяно от нейния мъж, но всъщност той не отвърщаше, а може би и не го разбираше. Още седяха на чаша червено вино, когато Хедвиг предупреди и отидоха в салона. Тя отвори рояла и запали светлините. Брат ѝ остави настрана цигарата и отвори нотите

си. Дилениус се изтегна в едно ниско кресло с облегалки за ръцете и постави до себе си масичката за пушене. Хедвиг зае място встрани до прозореца.

Лудвиг каза още няколко думи за новия композитор и неговата соната. Тогава за момент стана съвършено тихо. И той засвири.

Хедвиг слушаше първите тактове внимателно, музиката я докосна странно и особено. Погледът ѝ не се отклоняваше от Лудвиг, чиито тъмни коси понякога проблясваха на светлината на свещите. Скоро обаче в необикновената музика тя долови силен и изтънчен дух, който я увлече и окрили, тъй че покрай подводни скали и неразбираеми пасажии можеше да ги преодолее, да разбере и съпреживее творбата.

Лудвиг свиреше, а тя виждаше просторна тъмна водна шир да се вълнува с големите тактове. Ято едри силни птици приближи с шумни удари на крилете, прадалечни и мрачни. Бурята ехтеше глухо и от време на време хвърляше пенливи гребени на вълните, които във въздуха се разбиваха на много малки перли. В кипежа на вълните, в шума на вятъра и на големите птичи криле звучеше нещо тайнствено, пееше ту с голям патос, ту с нежен детски глас една песен, мила съкровена мелодия. Черни облаци се носеха като разпуснати кичури, помежду им в дълбокото златно небе се мяркаха чудни гледки. По огромни талази язدهа морски чудовища със страховити очертания, но върху малките вълни играеха нежни, вълнуващи хороводи от ангелчета с комично дебели ръце и крака и детски очи. И чудовищното биваше надмогнато от чаровното, със засилващо се вълшебство картината се превръщаше в леко, въздушно освободено от тежест междинно царство, където в една своя, наподобяваща лунна светлина, съвсем нежни същества се носеха като елфи, танцуваха въздушен хоровод и при това с чисти кристални гласове пееха, блажено леки, безболезнено разсейвани тонове.

Сега обаче изглеждаше, че те вече не бяха ангелски озарени елфи, които пееха сред бели светлини и се носеха, а сякаш бе един човек, който разказваше или мечтаеше за тях. Една тежка капка копнеж и човешка мъка, която не може да се уталожии, тичаше през огрения от духовно сияние свят на красивата, възникнала вместо рая мечта на хората, не по-малко блестяща и красива, но придружавана от дълбоките звуци на неутолима носталгия. Така човешкото удоволствие

произтича от детско удоволствие; усмивката, която не познава бръчките, е изчезнала, въздухът обаче е станал по-съкровен и болезнено сладък.

Бавно се стопяваха прелестните песни на елфите в морския прибой и отново могъщи се надигаха борбен тътен, страст и стремеж за живот. И с разлива на една последна висока вълна песента завърши. В пианото звучеше приливът в тих, бавно замиращ резонанс и отзвучаваше, настана неизмерима тишина. Лудвиг продължи да седи приведен, заслушан. Хедвиг, затворила очи, се бе облегнала в стола, сякаш унесена в сън.

Най-после Дилениус се изправи, върна се в трапезарията и донесе на Лудвиг чаша вино.

Лудвиг стана, благодари и отпи една глътка.

— Е, зетко — каза той, — какво мислиш?

— За музиката ли? Да, беше интересна и ти отново свири бележито. Трябва страшно да си се упражнявал.

— А за сонатата?

— Видиш ли, то е въпрос на вкус. Аз не съм срещу всичко ново, но за мен тя е твърде оригинална. Вагнер още ми харесва...

Лудвиг искаше да отговори, тогава сестра му се приближи до него и положи ръка на рамото му.

— Остави, това действително е въпрос на вкус.

— Нали? — извика мъжът й зарадван. — Защо трябва да спорим. Е, шурей, една пура?

Лудвиг някак смутено гледаше в лицето на сестра си. Тогава разбра, че тя бе обсебена от музиката и че ще страда, ако продължат да говорят за нея. Едновременно обаче той за пръв път прозря, че Хедвиг смята: трябва да щади мъжа си, защото нещо му липсва, което за нея е потребно и вродено. И тъй като изглеждаше тъжна, преди да си тръгне за вкъщи, той попита:

— Хеде, не ти ли е добре?

Тя поклати глава.

— Скоро ти трябва отново да ми изсвириш това, единствено за мене. Искаш ли?

Тогава Хедвиг изглеждаше отново доволна и след известно време Лудвиг успокоен си тръгна към дома.

Но тази нощ тя не можа да спи. Знаеше, че мъжът ѝ не я разбира, и се надяваше да може да понесе това. Ала тя все отново и отново чуваше въпроса на Лудвиг: „Хеде, не си ли добре?“, и мислеше, че трябваше да му отговори с лъжа, за пръв път с лъжа.

И вече ѝ се струваше, че едва сега напълно бе загубила своя роден край, чудесната си младежка свобода и цялата безболезнена светла веселост на рая.

1906

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.